

Revisjonsbevis i en digital hverdag

Statsautorisert revisor
Thorolf Aurstad
Den norske Revisorforening

Digitalisering er et populært uttrykk, men hva betyr dette for revisjonsbransjen?

Begrepene elektronisk og digital brukes om hverandre. Elektronisk er en generell beskrivelse av noe som omfatter flere teknikker. Dette kan være elektroniske dokumenter som skannede bilag, avtaler etc., altså et «elektronisk papir». Skanner du signaturen din og sender denne på e-post, så er det en elektronisk signatur. Digitalisering derimot er å benytte datatekniske metoder og verktøy for å erstatte eller effektivisere manuelle eller fysiske oppgaver.

I denne artikkelen vil jeg først se på hva ekspertene sier og hva revisjonsklientene forventer. Deretter vil jeg prøve å konkretisere hvordan digitalisering og automatisering vil påvirke arbeidsmetodene til revisor og de endringene vi må gjennomføre både tankemessig og i forhold til vår revisjonsmetodikk og revisjonstilnærming.

Så hva mener, tror og sier ekspertene?

Amerikanske teknologiekspertene mener at roboter og digitale agenter vil erstatte et stort antall arbeidere. Revisjon der arbeidsoppgavene ofte er gjentakende og repetitive vil være et av yrkene som i stor grad vil bli påvirket av automatisering og digitalisering. Dette vil utfordre hele revisjonsmetodikken slik vi kjenner den i dag. Bakgrunnen for denne påstanden er aktuelle spørsmål som: Skal automatiserte systemer kunne ta avgjørelser på samme måte som

en revisor? Hvem har ansvaret for feil i revisjonsprosessen? Må/bør det skapes egne standarder for automatiserte systemer? Hva skal være akseptabel feilrate i en automatisert og digital revisjonsprosess?

Selv om det reises kritiske spørsmål knyttet til automatisering og digitalisering av revisjonsbransjen, viser en global undersøkelse gjennomført av KPMG i samarbeid med Forbes Insight at den teknologiske utviklingen anses som revisorenes aller største mulighetsområde for fremtiden og at bruk av sofistikert analyse i revisjonen vil styrke revisorenes rolle

Hva mener og sier klientene og brukerne av finansiell informasjon?

Brukere av all type informasjon forventer at den skal være så tilgjengelige og relevant (tidsriktig) som mulig. Regnskap og økonomisk informasjon er ikke noe unntak. Er regnskap som avlegges inntil seks måneder etter årsslutt relevant? Kan automatisering og digitalisering hjelpe oss som revisorer til fortsatt å være relevante, altså gi brukerne og klientene det de ønsker, tidsriktig informasjon av høy kvalitet?

Revisjon handler om å innhente, tolke og bearbeide revisjonsbevis for å bekrefte at et regnskap eller annen finansiell og ikke-finansiell informasjon ikke inneholder vesentlige feil. Revisjonsstandardene krever at revisor skal utforme og utføre revisjonshandlinger for å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis.¹ Tilstrekkelighet er målet på kvantiteten av revisjonsbevis mens hensiktsmessighet er målet på revisjonsbevisets kvalitet.² Revisor må også vurdere revisjonsbevisets pålitelighet. Påliteligheten påvirkes av kilden, typen revisjonsbevis og de enkelte omstendighetene rundt innhenting av revisjonsbeviset.

1 ISA 500 Revisjonsbevis punkt 4.

2 ISA 500 Revisjonsbevis punkt 5.

Kilden

Automatisering og digitalisering kan gi utfordringer i forhold til revisjonsbevisets hensiktsmessighet og pålitelighet fordi vi kan miste kontrollen på kilden vi henter revisjonsbeviset fra. Om revisor eller en robot innhenter bevis automatisk, må vi ha kontroll på kilden beviset hentes fra. Vi må kunne svare på:

- Er inntekten opptjent i henhold til avtale?
- Er det avtaleklausuler som gir uopptjent inntekt eller returret?
- Er timene som er regnskapsført som opptjent i tråd med timer arbeidet?
- Er alle utgående fakturaer faktisk leverte varer/tjenester?
- Er kostnadene som er bokført i regnskapet gyldige?

Revisjonsbevisets hensiktsmessighet (kvalitet) er avhengig av hva vi kontrollerer beviset mot. Usikre poster som estimater på miljø og opprydningsforpliktelser, garantiforpliktelser, ukurans på varelager og nedskrivningsvurderinger av anleggsmidler, er poster det kan være vanskelig å få gode revisjonsbevis på. Her er det ikke to streker under svaret og revisor kan ikke innhente en ekstern bekreftelse på disse regnskapspostene. Kan automatisering og digitalisering hjelpe revisor med å skaffe tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis? At revisor kan sammenligne klientens regnskapsposter mot historiske data, mot samme type informasjon gitt av andre i samme bransje, kanskje mot store datasett for land, regioner eller lignende, vil være med på å gi revisjonsbevis og sikkerhet for regnskapspostene i klientens regnskap.

Mulige løsninger

Det finnes ulike systemer og analysemodeller som kan hjelpe revisor og klient med å skape tillit til usikre poster i regnskapet.

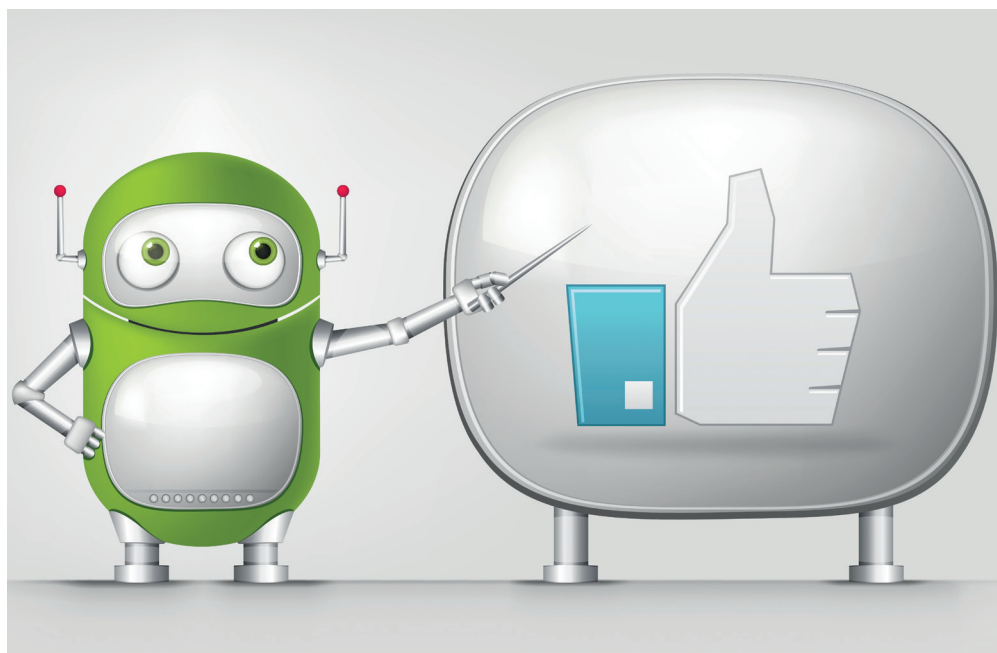
Kognitive systemer er bygget opp for å forstå, analysere og lære kundens «digitale DNA». Disse systemene kan motta og behandle ustrukturert informasjon på samme måte som mennesker. Systemet forstår språkmønster, tekst, bilder og lyd. Det bruker underliggende konsepter, danner hypoteser og trekker ut ideer. Et kognitivt system evner på en rask måte å sammenstille informasjon for å gi en respons som er relevant og meningsfull. Systemet lærer og forbedrer seg gjennom hvert datapunkt, interaksjon og resultat og bygger gjennom dette en dyp og bred kunnskapsbase som til enhver tid er oppdatert. Istedenfor å adressere et statisk sett av regler, vil kognitive systemer lese, merke og organisere innhold fra ulike kilder og gi medarbeiderne tilgang til den mest nøyaktige og relevante informasjonen.

Industrispesifikke dataanalysemodeller sammenligner og identifiserer mønstre som gjør at revisor kan vurdere virksomheten og dens nøkkeltall opp mot andre aktører. På denne måten kan revisor raskt si noe om treffsikkerheten av estimatene, de underliggende forutsetningene og også om den valgte beregningsmodellen er hensiktsmessig.

Sofistikert analyse gir en økt forståelse for faktorer som kan påvirke resultatet av endring i forutsetninger for estimatet.

Prediktiv dataanalyse baserer seg på historiske resultat-trender, sett opp mot selskaps og markedets utvikling. Dette gir revisor mulighet til å si noe om i hvilket intervall et estimat bør ligge i.

Ved å implementere disse systemene og analysemodellene som en del av revisjonsverktøyet vil revisor på et tidligere stadium være forberedt på hvilke risikoer som finnes og om det kan forventes større endringer i estimater og usikre poster. For å illustrere dette kan vi ta utgangspunkt i at revisor har lastet inn saldobalansen og annen finansiell og ikke-finansiell informasjon i sitt revisjonsverktøy. Revisjonsverktøyet kan da med utgangspunkt i innleste data og basert på læring fra tidligere gjennomførte revisjoner, innhenting av oppdaterte industrispesifikke data fra offentlige tilgjengelige databaser og ved gjennomføring av sofistikert analyse, komme opp med forslag til hvor risikoen for vesentlige feil ligger, type revisjonshandlinger, utvalgsstørrelser, hva som anses vesentlig og uvesentlig i årets tallmateriale. Dette kan for eksempel bety at

Eksterne bekreftelser kan man i en digitalisert revisjonsprosess innhente automatisk og regnskapsposter kan gjennom en robot bli avstemt og kontrollert mot det eksterne revisjonsbeviset.

revisjonsverktøyet, basert på historikk, vet at et visst antall prosent av salg bør settes av til garanti. Systemet kan også vurdere om denne avsetningen bør endres basert på hva andre i samme bransje har satt av og om endringer i regelverk kan medføre økt garantiansvar og så videre.

Revisjonsverktøyet kan også ved bruk av kognitive analyser komme med forslag til og eventuelt justeringer av miljø- og opprydningskostnader. Systemet har fra tidligere revisjoner og annen innhentet data lært hva estimatet må justeres med i forhold til antall nye og nedlagte produksjonssteder, og hvor mye hver av disse har produsert og skal produsere. Ikke minst vil disse systemene og analysene gi revisor bedre revisjonsbevis som underbygger og kvalitetssikrer klientens estimater og andre regnskapsposter. På det viset reduseres usikkerheten knyttet til disse postene.

Eksterne bevis i en digital verden

Eksterne bekreftelser gir sterke revisjonsbevis og har vært forholdvis enkle å innhente, men tar mye tid å utarbeide. Disse bevisene kan man i en digitalisert revisjonsprosess innhente automatisk og regnskapsposten kan gjennom en robot bli avstemt og kontrollert mot det eksterne revisjonsbeviset. Dette kan være bank og bankavstemming, lønn og lønnsdata innhentet via Altinn.no, pant og panterettigheter via Brønnøysund som avstemmes

mot informasjon som gis i årsberetningen og årsregnskapet. Det er likevel veldig viktig ikke å miste kontrollen på kilden. Gjør vi det, vil informasjonen vi innhenter ikke gi bevis.

Avsluttende kommentar

For revisor gir datadrevne metoder og verktøy store muligheter som økt innsikt, bedre kvalitet på arbeidet, bedre risikostyring og styrket beslutningsgrunnlag. Videre vil digitalisering gi bedre bruk av tiden til dyktige mennesker, og bedre bruk av utstyr. Dette vil igjen føre til raskere beslutninger og bedre resultater. Det er viktig å sette revisjon og revisor i sentrum fordi at menneskestyrt rådgivning blir en viktigere del av leveransen fra revisor til revisjonsklientene.

Med tanke på at visjonen til Revisorforeningen er at revisjon skal være: «En relevant og fremtidsrettet bransje som bidrar til tillit, effektivitet og verdiskapning i samfunnet og næringslivet» og at strategien for å komme dit er: «Relevans og kvalitet i en digital verden, allmennhetens tillitsrepresentant og uunnværlig for næringslivet», så har bransjen selv tatt innover seg at automatisering og digitalisering er her og at det vil påvirke oss som bransje og individ.

I dag jobber mange revisorer elektronisk, i fremtiden jobber vi digitalt.